

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

Casus XI. De Aulico multis & magnis furtis gravato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40194

obligationem, ut bona incerta ex pauperi remiserint, quod ille in his delicto in pauperes distribuatur, donationibus de tam opulentis suis nisi illarum domini ipsi possessori patronis jure merito praesumit. malae fidei, tanquam vero cuidam

CASUS XI.

De Aulico multis & magnis furtis gravato.

Titius Aulicus confessarium advocat, eique inter alia confitetur, gravissimam se pecuniae summam multorum millium successu temporis principibus suffuratum ea dexteritate fuisse, ut nunquam in furti suspicionem venerit: ad restitutionem autem adigi se non posse eam de causa praetendit; quia hac ratione sui filii statum, quem ipse altius evexerat, prosequi non possent; tum quia etiam famam, bonum ordinis multo altioris, tam apud Principem quam apud uxorem & liberos perderet, qui vix credituri essent, opes malis artibus partas esse a Marito & parente suo, pro virorum honestissimo, aequissimoque semper habito.

Q. 1. An jactura status excuset a restitutione?

Q. 2. Quandonam jactura boni nominis excuset?

Q. 3. An noster Titius sit hoc casu excusatus?

SYNOPSIS.

§. I.

Resolvitur primum quaesitum.

An jactura status excuset a restitutione?

1. **A**licae circumstantiae omnino excusant, aliae dilationem restitutionis inducunt.
2. Ad omnimodam excusationem a restitutione requiruntur plura, quam ad dilationem.
3. Proponitur ratio excusans a restitutione ex jactura status mutata.
4. Videndum in similibus casibus, non status sit juste, vel injuste acquisitus.
5. Juste acquisitus inducit dilationem restitutionis ad aliud tempus.
6. Aliter de injuste acquisito dicendum.
7. Si juste acquisitus, alii communiter judicant, differri restitutionem posse.
8. Si partim juste partim injuste comparatus fuerit; ex parte dimitendus erit.
9. Hec universalis doctrina applicatur nostro casui.

§. II.

Resolvitur secundum Quæsitum.

Quandonam iactura boni nominis excuset?

10. 11. 12. **A**fferuntur rationes faventes nostro aulico.
13. Refutatur argumentum ex cap. officii. de penit. & remiss. peccatum.
14. Adultera etenim apud plures, noster autem Titius, apud unum vel alterum duntaxat iacturam fame patitur.
15. Etiam ista in certis circumstantiis suam errorem indicare debet.
16. Adultera excusatur, quia ordinariè ipsi non crederetur.
17. Tenebitur tamen revelare subinde etiam filio.
18. Non excusatur noster Titius ex majore notabiliter damno alias incurrendo.
19. Nequaquam quodcumque etiam minimum damnum superioris ordinis semper excusat à restitutione.
20. Etiam scriptura textus Titio nostro non favent.
21. Illi nec paritas desumpta ex iactura vite atque membrorum.
22. Solvitur objectio, quòd pro bono ordinis superioris non teneat restituere bonum ordinis inferioris.

§. III.

Resolvitur tertium quæsitum.

An noster Titius sit in hoc casu excusatus?

23. **T**itius videtur, ad restitutionem obligatus.
24. Et qualiter sine diminutione propriè fame eam facere possit.

§. I.

Resolvitur primum quæsitum.

An iactura status excuset à restitutione?

- P**RO resolutione hujus Casus ante omnia bene notandum, aliud esse dari nonnullas circumstantias, quæ absolutè impossibilem vel physicè vel moraliter reddant ipsam restitutionem pro omni tempore; & dari circumstantias, quæ ad tempus duntaxat pro hinc & nunc solum impossibilitatem aliquam restitutionis inducant.
- Estque innegabile longè gravius damnum, ex restitutione incurrendum, requiri, ut aliquis absolutè & pro semper à restitutione deobligetur, quam quantum sufficit, ut restitutio ad tempus aliquod differatur. Totum etenim fundamentum excusans ejusmodi hominem à restitutione, ex eo desumitur, quòd in talibus circumstantiis ejusmodi

modi creditor non sit rationabiliter invitus, etiam si omittatur restitutio, quia ex charitate tenetur avertere grave damnum alterius, si cum nullo aut parvo detrimento proprii commodi id facere valeat. Est autem certissimum requiri longè graviora damna, ut incurrenda à faciente restitutionem, ad hoc ut creditor non sit rationabiliter invitus si omnimodè omittatur restitutio, quàm si tantummodo differatur. Cum hic longè majus detrimentum incurrat ex omnimoda condonatione debiti, quàm ex illius restitutionis dilatione. Ex quo ipso etiam deducitur eò majus debere esse damnum, quod restituens debitum incurreret, quo major est summa, quæ alteri reddenda est, eò quòd cum proportione debiti augeatur etiam damnum creditoris ex dilatione vel omnimoda omissione restitutionis incurrendum.

3 Veniendo nunc igitur ad nostrum aulicum, excusatum se ille judicat à faciendâ restitutione, tum ex eo, quòd istâ peractâ filii sui impares futuri essent continuando cum dignitate statui, ad quem suam familiam primùm evexerat; tum quia periculum adiret famæ & apud Principem, & penes uxorem ac filios amittendâ.

Ex primo itaque fundamento ita pro se argumentatur: si debitor non potest restituere, nisi cum notabiliter graviore damno sibi vel suis ex restitutione incurrendo, quàm sit commodum ex restitutione Cre-

ditori obventurum, tunc excusatus est debitor: atqui si aulicus ex suo statu, qui ponitur esse illustris & perhonorificus, decideret, notabiliter majus esset damnum ex restitutione sibi & suis filiis obventurum, quàm sit commodum accrescens Principi ex restitutione summae ablatae: ergò aulicus erit excusatus. Major est recepta ab omnibus, minor probatur, Princeps ex summa 30000 florenorum non videtur posse tantum commodum pro se capere, quantum est damnum tum in re familiari, tum in honore ejusmodi aulico eveniens, si è suo statu tum ipse tum ejus filii deciderent: ergo.

Argumentum hoc quod attinet, 4 distinguunt communiter authores inter casum quo status, cujus amittendi periculum adest, justè sit acquisitus: & illum, quo iste per usuras, rapinas & furta fuerit comparatus.

In prioribus circumstantiis unanimitè omnes decernunt ejusmodi debitorem sufficientia fundamenta habere differendi ad tempus restitutionem: interea tamen obligatum esse ut salvâ decentiâ status non tantum extraordinariis sumptibus parcat: sed etiam in necessariis suum genium aliquantulum defraudet, ut successive comparatis mediis contractum debitum expungere valeat. Ita communis omnium, ex quibus plurimi judicant, nihil referre ad excusationem ab impotentia, cisi debita ex delicto contra-

Etia fiat, modò ipse status, dignitas & officium iuste acquisita fuerint.

6 Quòd si autem iniustus modis, ex furtis, rapinis &c. honoratiorem statum sibi comparaverit, etsi restituendo ejusmodi nebulones suo statu excidant, minimè tamen aliquod Detrimentum in suis rebus, & multo minùs aliquod majus commodò, creditori ex restitutione obventuro patientur; cùm ille status honoratior iniustus modis acquisitus eisdem non sit proprius, sed alienus; neque damnum aliquod fama exinde timendum: cùm enim iniustitia illorum omnibus ponatur nota esse, ex restitutione & desertione iniuste acquisiti status laudem potiùs & honorem apud alios sibi comparabunt, tanquam suæ salutis providi christiani.

7 Quia verò contingere potest, ut ejusmodi impostor furta ac fraudulentias, suas tam dextrè velaverit ut non obstante sua nequitia pro viro honesto ac integræ vitæ habeatur, judiceturque legitimo modo suum statum obtinuisse, quem facta restitutione cogere tur dimittere, hinc communior doctorum tuetur, similem furem ab omissione totalis restitutionis neutiquam excusatum esse, sed hanc ad tempus differre posse, ac per partes facere; interea tamen obligatum esse, ut parcius vivendo sufficientia ad solvendum media conquirit.

8 Quòd si denique status altior partim iuste, partim iniuste, comparatus fuerit, decet quidem obli-

gatio eundem deserendi integrè: ex ea tamen parte qua iniuste acquisitus fuerit, deserendus erit juxta Sylvest. verbo *institutio*. Q. 3. 4. Navarr. cap. 17. n. 62. Cordub. Bann. Lessium, Navarrum, Laym locis à Palao adductis. disp. 2. pu. 17. §. 2. Ratio horum est, quia hoc modo non se privat propriis rebus, sed ad se non spectantibus, & alienis; excusatio autem à restitutione solum agnoscitur dari, quando restituens majorem jacturam suorum bonorum pateretur, quàm creditor.

Hoc tanquam fundamento supposito ante omnia dispiciendum erit, an altior ille status, ad quem suam familiam memoratus aulicus provexerat, iustis mediis potiùs quàm iniustus comparatus fuerit. Si iustis mediis nova prædia, villas, cæteraque bona ad conservandum altiore statum sufficientes expensas suppeditantia coemisset, non apparet ratio, ob quam non posset, nisi cum amissione novi status ablata restituere, cùm neque ex infortunio aliquo, neque lusu aut aliis immodicis sumptibus ablatas pecunias perdiderit, eo ipso, quòd pro Virorum honestissimo, æquissimoque semper sit habitus. Probabilius itaque est, ipsam ablatam successivè summam extollendo altius statui applicatam fuisse, & consequenter Titium aulicum per se obligatum esse ad faciendam restitutionem etiam cum amissione recens acquisiti status. Ita sentiunt Dicalillo disp. 10, n. 59. Lugodisp. 21.

n. 7. ac teste Patre Josepho Vogler de restit. in genere quest. 30. n. 472. communiter DD. omnes. Ratio est: quando grave detrimentum, quod ex restitutione aliquis patitur, est jactura solius rei, quæ est restituenda, non adest excusatio à restitutione: atqui jactura solius rei restituendæ est totum detrimentum quòd hic restituens patitur, licet amittat per hoc suum statum iniquè obtentum: ergo non excusabitur per hoc à restitutione. Prob. M. Authores docent, tunc solum excusationem à restitutione adituram, quando ex ista subeundum esset magnum detrimentum in rebus propriis restituenti. Ergo restitutio solius rei ablata non excusabit. Conf. in sententia opposita qui plura & pretiosiora furantur, essent melioris conditionis, quia plus amitterent restituendo; quàm qui leviora furati sunt: atque hinc faciliùs excusarentur à restitutione.

Dixi autè per se: per accidens enim à restitutione pro illo instanti faciendâ excusabitur, qui hac ratione nomen honestissimi ac æquissimi virorù, quod apud omnes ponitur habuisse, amitteret. Differre igitur poterit in aliud tempus restitutionem & cum diutius vivere eidem instantia fata non permittant, suos hæredes, quos commissæ injustitiæ jam antea conscios fuisse, hæc supponimus; ad faciendam cum tempore Resti-

tutionem obligare poterit, ac debet. Verum cum vix sit credibile, ejusmodi Aulicum augendarum suarum rerum summopere studiosum à parata pecunia cæterisque mobilibus penitus destitutum esse, obligatus ille sine dubio erit, ut saltem partem aliquam contracti debiti, quantum scilicet salva ratione status novi extrahere poterit, quanto citius restituat, etiamsi hæredibus minores opes relinquendæ, & postmodum filii parcius vivere, pauciores famulos alere, convivia minuire cogantur, quibus omnibus acquisitus status non amittitur, sed tantum minuitur: Ratio est, quia, qui non totum potest reddere, tenetur reddere quantum valet; hocque exigit damnum, quod ex ulteriore dilatione creditor patitur. Accedit insuper periculum, ne filii voluntatem sui parentis non exequantur. Pro majore confirmatione horum advertimus, juxta Authores tunc solum ratione propriæ necessitatis aliena retineri posse, quando ipse creditor ad talia ex suis suppetenda debitori obligatus esset. Quod autem omnimoda ablatorum restitutio ad tempus differri possit, quando aliàs etiam illicite acquisitus status amittendus esset, defendit Lessius Lib. 2. cap. 16. dub. 1. n. 29. approbante de Lugo de Just. Disp. 21. sect. 1. num. 7.

Q2

S. II

An periculum amittenda fama propria ac boni nominis excuset?

10 **A**T Ecce dum Titio dicimus faciendam per filios restitutionem illorum esse, quæ ob allata gravamina in præsentibus circumstantiis ipsemet reddere nequeat, novam difficultatem prærendit æger, famæ scilicet amissionem ipsam apud uxorem, tum apud filios incurrendam, si iisdem significaverit tantam pecuniæ summam suo principi à se sublatam fuisse, hinc ut se deobligatum ab hac manifestatione ostendat, in medium adducit *Dicastrillum qui Disp. 7. n. 191. & Disp. 10. n. 34. item Disp. 12. n. 207.* plures Doctores enumerat asserentes, impotentiam moralem excusantem à restitutione dari, quando hæc non potest fieri sine gravi dispendio honorum altioris ordinis v. g. famæ. Permoti isti ut plurimum fuerunt *ex cap. officii: 9. de penitentibus & remissionibus.* Ubi Innocentius respondet, non esse negandam absolutionem sæminæ alienum partum sibi supponenti, vel proprium ex adulterio suscipienti, si marito suo hoc crimen postmodum revelare recuset, licet exinde aliquid detrimentum in suis bonis proles ceteræ, quæ sunt legitime, passuræ sint.

11 Decisioni huic Pontificiæ Titius addit aliam rationem ex æqualitate, quam iustitia respicit, desumptam. Iustitia, argumentatur Titius, respicit æqualitatem: sed non datur æ-

qualitas, ubi damnum minus refarcitur damno notabiliter majore; ergo neque dabitur iustitia ubi damnum minus refarcitur damno notabiliter majore: atqui refarciretur damnum minus damno notabiliter majore, si hæc bona fortunæ deberem refarcire cum gravi detrimento meæ famæ; *Ecclesiastici enim 41. dicitur: fama melior est, quam mille thesauri pretiosi & magni: uti etiam proverb. 32. melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ. Aristoteles 4. Eth. c. 3. ait, honorem esse maximum bonorum exteriorum.*

Tertiò: ulterius pergit Titius: 14 nimis utique inhumanum est obligare aliquem ad restituendam famam cum detrimento vitæ ac membrorum: ergo etiam nimis inhumana erit obligatio ad restituenda bona fortunæ cum detrimento famæ. Consequentiam probat: sciut vitæ & membra corporis sunt altioris ordinis, quam fama alterius. Ita etiam fama proprii nominis est altioris ordinis, quam sint bona fortunæ: ergo si in priori casu dabitur excusatio, aderit hæc etiam in posteriore.

Audivimus hucusque rationes, 15 quæ Titio favere videntur, cujus nam autem illæ sint roboris, examinandum modò superest, & primò quidem si citatum capitulum *officii: de penitentibus & remissionibus* attentius legamus: excusaverat Pontif-

fex adulteram à revelatione obmetum non cujuscunque sed gravis mali ordinis superioris v. g. amittendæ vitæ, gravis diffamationis non solum apud unicam vel alteram duntaxat personam, sed apud plures: dicit enim mulieri, quæ alienum factum supposuit, non esse denegandam absolutionem, prout ista non est deneganda adulteræ: ergo eadem rationes & non leviores excusabunt priorem, quæ excusant posteriorem. Quod si igitur ex consensu plurium Doctorum adulteram excusabunt tales rationes, quæ neutiquam ex parte Titii reperiuntur, nequaquam huic savebit citatum capitulum, vel, excusata à revelatione sui Criminis adultera.

24. Prima igitur magna disparitas inter nostrum Titium & adulteram in eo agnoscitur, quod adultera ex revelatione sui Criminis periculum subeat magnæ diffamationis apud quamplurimos; Titius autem noster apud unicam vel alteram duntaxat personam; illa & apud exteros & amicos: iste verò apud unicum filium, qui in jure censetur idem cum patre: sed utique multò gravior est infamia, quæ pluribus patet, quam quæ tantum unico: quin imò cum fama sit bona opinio & fermocinatio plurium de virtute & moribus alterius, ubi non est periculum, ne facta revelatione in plures divulgetur Crimen, neque erit periculum amittendæ famæ. Hinc videmus auctoribus, qui sum Patre, Illung *tract. 4 disp. 3.*

q. 1. art. 2. §. 4. n. 98. ejusmodi adulteram à manifestatione sui criminis excusant, ordinariè supponi, quod averfio damni in bonis fortunæ sit incerta; insuper ex tali manifestatione gravis infamiæ, apud plures incurrendæ, aut etiam mortis periculum subeat; insuper gravia scandala nascantur, timendæ sint perpetuæ vexationes, exprobrationes, dissensiones, ac rixæ domesticæ, odia propinquorum, aliæque incommoda, quæ vitam ipsa morte acerbiorem efficiunt. Et licet in casu, quo moraliter certum esset, damnum temporale à legitimis hæredibus amotum iri ex revelatione commissi adulterii; ab ista Patre Illung n. 99. statim sequente mulierem excuset ob grave damnum famæ, aut vitæ, quod etiam apud solum maritum, & aut filium incurreret, permotus ad hoc asserendum ex *cap. officii. de penit. ac remiss.* non tamen videtur omnimoda paritas inter hunc & nostrum præsentem casum: eò quod mulier non solum infamiæ apud unicam sibi optimè affectam personam incurreret, sed insuper gravis indignationis, & justæ averfionis apud suum virum, quem ob suam infidelitatem gravissima quadam injuria affecerat suo adulterio. In nostro autem casu manifestanti ponitur nullum periculum amittendæ vitæ, aut gravis averfionis eventurum apud illam unicam personam, cui suum delictum manifestabit, consequenter in hoc non adest nimia diffi.

difficultas, & inobservabilis obligatio, propter damnorum inproportionem.

15 Secundo P. Wiestner cum aliis pluribus faventibus alias adulteræ testantur, teneri istam ad manifestationem, si Maritus sit vir prudens ac probus ut delicto venia ab eo facilem impetranda prævideretur: ergo cum in casu nostro Titius nullam indignationem à suis filiis, aut evulgationem sui furti timere debeat, instar adulteræ ad revelationem tenebitur.

16 Tertio ideo excusari communiter solet adultera à manifestatione sui criminis; quia ordinariè eidem non haberetur fides; incertum præterea est, an hac manifestatione avertere possit damnum, quod alii hæredes legitimi, suppressio crimine incurrerent. Imò Molina *tract. 3. de Jure & Just. disp. 102. n. 12. cum Covarru: & Soto lib. 4. de Just. q. 7. art. 2.* existimat, adulteram fore ad revelandum obligatam, si hæredi patrimonium maximæ æstimationis aut majoratûs ex suppositione spurii subtraheretur; mulieri vero ex manifestatione solius famæ, non autem etiam vitæ, jactura timenda foret: ergo cum in nostro casu certissimo averti possit hoc damnum valde magnum; præterea exigua diminutio famæ apud unicam scilicet duntaxat personam incurratur, non erit certo deobligatus.

17 Quarto Lessius *l. 2. de Jure & Just. c. 10. n. 57.* Fagnanus in *cap. officii citatum 8. 17.* Wiestner, Va-

lencia *l. 4. de Just. q. 7. art. 2.* & 2. lii volunt, teneri mulierem ad manifestandum saltem filio spurio suum crimen, si illi hoc probare valeat, & à filio, eò quòd, Deum timeat & à peccato abhorreat, sibi habendam fidem & secretum servandum sperare possit, spēsque affulgeat evitandi damni alias legitimis proliis imminenti &c. ergo vel supponunt quòd manifestatio uni tantum & servanti secretum facta non sit perditio famæ; vel si sit talis, non tanti facienda sit, ut illa præhabenda sit maximo damno in bonis fortunæ alicui tertio imminenti: ergo satis abundanter videtur nobis ostensum citatum *capitulum officii: de remissionibus & penitente.* Non favere nostro Titio.

Sed nec magis eidem favet al-
lata ratio, quòd scilicet minus damnum non debeat evitari cum periculo alterius notabiliter majoris, quale censetur esse jactura famæ & boni nominis: negatur enim minor, quòd in hoc casu damnum minus resarciretur cum damno notabiliter majore, eò quòd manifestatio ista filiis vel uni tantum istorum facta, vel omnino non sit vocanda difamatio; cum bonum Titii nomen apud plures non difametur: vel si talis dicenda, non erit illa malum incomparabiliter majus jacturâ 10000 vel 30000 florenorum: hinc Bonnacina asserit. Ut aliquis à restitutione excusetur, necessariam esse jacturam bonorum ordinis superioris notabilem.

bilem. Molina etiam differri posse restitutionem asserit, si se non offerat persona satis tuta. Per quam sine infamiae periculo restitutio fieri possit: nunquam verò posset fieri sine periculo infamiae per aliam personam, si manifestatio unice personae facta esset amissio famae. Tertio etiam Dicastillo requirit notabile & non quaecumque detrimentum bonorum ordinis altioris. Hinc optime procedunt in hac materia, qui asserunt debere adesse tale periculum amittendae famae, ut ista consideratis omnibus circumstantiis majoris meriti aestimari debeat, quam bonum, quod restitutio adferret Creditori. Unde etiam Laymanus l. 3. de Just. tract. 2. sect. 5. §. 12. asserit, tunc solum bonum inferioris ordinis restituendum non esse, si detrimentum boni superioris, in suo genere aequè gravis, adsit: damnificator enim tenetur restituere cum damno aequali suo, imo etiam majori, quando excessus non est adeò multus, quam sit damnum, quod patitur, cui facienda restitutio. Probandum itaque erit Titio jacturam istam famae apud unicum vel plures filios incurendam, esse tanti valoris, ut excedat damnum, quod imminet principi ex carentia perpetua non tantum summae illius ingentis, sed omnium etiam illorum commodorum, quae in futurum tum ipse princeps tum hujus posterii percepturi essent.

89 Neque hoc probaverit ex eo praecise, quòd fama sit bonum altioris

ordinis; negatur enim suppositum, quòd quaecumque etiam minimum detrimentum alicujus boni superioris quam plurimum superet omnia bona inferioris ordinis, etiam in maxima quantitate accepta, aliàs a restitutione mille florenorum excusandus etiam esset trivialis hominico, si istos reddere nequiret, quin aliis innotesceret, quod semel mendacium jocosum dixerit; quemadmodum igitur jacturae in fama & bono nomine quantitas augetur vel minuitur ex magnitudine vel parvitate rei quae spargitur. Ita pariter crescit vel decrescit ex numero personarum, quibus tale crimen perspectum est.

Allati etiam ex scriptura textus non sunt ita intelligendi, quasi nulla bona fortunae possint unquam tanti aestimari, quanti aliqua fama; sed quòd fama tum ex natura sua, tum in casibus quibusdam particularibus sit longè majus bonum; ubi scilicet aequalis proportio in utroque hoc ordine bonorum servatur; ita ut non comparetur exigua fama cum maximis bonis fortunae; sed mediocris cum mediocribus, parva cum parvis, & magna cum magnis. Habet igitur se fama ad instar actus theologiae charitatis, qui ex genere quidem suo est nobilior actu virtutis moralis; non tamen extoto genere, ita ut ab actibus moralibus quantumcumque multiplicatis illius meritum aequari nequeat.

Supereft ut tertio argumento fa- 23
pisa-

tisfaciamus, in quo contendebat Titius detrimentum famæ excusare à restitutione bonorum fortunæ, uti detrimentum vitæ ac membrorum sustollit obligationem restituendi famam: concedimus enim ista procedere si detrimentum famæ sit damnum notabiliter majus illo, quod creditor ex omiſſa restitutione bonorum fortunæ patitur: hoc autem non posse dici de qualibet jactura etiam minima boni nominis, quod apud unicam duntaxat personam incurrimus, sufficienter nostro iudicio ostensum fuit. Cæterum & ipsa hæc paritas ex detrimento vitæ ac membrorum desumpta favore nobis videtur, nemo etenim dicit, restituendam nequaquam esse rem etiam gravissimam cum detrimento qualicumque valetudinis: frequenter enim accidere potest, ut res aliena alicui valde utilis & necessaria etiam sit ad meliorem statum valetudinis v. g. dolium vini generosi: nemo tamen erit, qui propterea ejusmodi detentorem à restitutione illius doli absolvat.

22. Obijciat hætenus dictis ulterius aliquis: pro bono ordinis superioris non teneor restituere bonum ordinis inferioris: ergo neque pro bono ordinis inferioris teneor restituere bona ordinis superioris. Verum respondetur negando consequentiam; ratio enim antecedentis est; quia bona inferioris ordinis non æquivalent ad reparandum damnum in bonis altioribus illarum, seu quia per bona inferiora non po-

rest recuperari res ablata vel in se vel in simili, ut ablata pecunia quodlibet aliud bonum fortunæ recuperari potest. Resp. 2. negando suppositum, quod nos velimus, ut pro bonis fortunæ compensationem faciat in bonis famæ: dicimus enim in bonis fortunæ restitutionem faciendam esse: verum quia hæc non videtur posse fieri, nisi cum exiguo quodam detrimento suæ famæ apud filium perdendæ; judicamus etiam hanc subeundam: Ita passim defenditur, illum qui alterum injuste læsit, ad restitutionem obligari, licet istam facere nequeat, nisi cum quadam jactura suorum bonorum.

Dices: fama est bonum ordinis superioris: ergo si bona ordinis inferioris non possunt æquivalere altioribus quoad reparandum damnum, bona fortunæ non possunt reparare damnum famæ. Sed si non possunt reparare damnum famæ, nemo teneor cum detrimento famæ restituere bona ordinis inferioris. Prob. subf. si damnum, quod ex restitutione pateretur iniquus possessor est longè majus, quam res reddenda, sublata est obligatio restitutionis.

R. concedendo primùm enthemema: tunc enim reparatur damnum in certa quadam re alteri illatum, quando redditur res omnino similis, aut pretium, quo vel res ipsa, vel omnino similis potest recuperari; bona autem fortunæ nec sunt bonum famæ nec illis tanquam pretio similis ablata fama recuperari

rari potest. Nego itaque minorem sub. hujus probationem Dist. si damnum, quod ex restitutione paterer, est longè majus: hoc est, si est in alio quodam ordine, tunc non teneor restitutionem facere in nullo casu, neg. si sit longè majus, seu si consideratis quantitate amittendæ famæ, & quantitate rerum reddendarum est longè majus damnum ex restitutione oriturum, tunc non teneor restitutionem facere: conc. Non omne bonum superioris ordinis videtur esse tantum, ut si exigua quædam portio illius amittenda esset, statim omitti possit restitutio. Quis enim excusaret militem, vel pauper mendicabulum à restitutione 20000. florenorum, si hos restituere non possent, quin apud suas uxores audirentur cle-

paces? tunc itaque, nostro judicio cum detrimento famæ non erit restituendum bonum fortunæ, quando expensis omnibus circumstantiis inter famam amittendam, & bonum fortunæ restituendum, intercedit magna improportio; hæc autem utrum semper in omnibus casibus adsit, jure merito dubitari potest: certò hanc improportionem non adesse in muliere adultera, quando ingens aliquod patrimonium, quale esset regnum, ducatus, Marchionatus, vel comitatus, devolveretur ad filium adulterinum sive spurium omisso filio legitimo, agnoverunt Sotus *Lib. 4. de Just. quest. 6. art. 2. & quest. 7. art. 1.* Major in *atum. dist. 15. n. 17. q. 17.* Adrianus in *atum. Restitut. quest. 1. §. incipienti.*

S. III.

Condemnatur Titius ad restitutionem?

23 **E**X quibus denique omnibus concludimus, Titium aulicum absolute esse obligatum ad restituendam summam ablatam. Verùm cum modò totum debitum expungere nequeat, quin statu suo excidens publicam infamiam incurrat, tenebitur pro illo tempore restituere saltem illam partem, quam sine periculo amittendi sui status hic & nunc potest restituere. Obligare autem debet facta revelatione injuste suæ hujus possessionis, saltem majorem natu, uti ipse successivè labore contractum furto debitum expungere, ac resarcire omnem

jacturam, quam ex dilatione hujus restitutionis à primo tempore, quo furta inchoata fuerunt, usque ad omnimodam & plenissimam restitutionem princeps vel jam incurrit, vel postmodum in cursurus est. Utautem ista revelatio cum minore rubore parentis fiat, poterit dicere, se modò intellexisse titulum illum, ex quo hæctenus istam summam possederat, esse certissimò invalidum & injustum; ita ut de hoc nulli dubium remaneat. Ne autem solus major natu (casu quo isti soli suam obligationem revelare velit) totum debitum luat, eidem

R
maxi-

maxima pars bonorum attribuenda erit, relicta cæteris hæredibus minus pingui hæreditate. Ratio horum omnium est, quia nulla sufficiens causa ostendi potest excusans talem aulicum à restitutione. Accedit, quod aliis nimium allicerentur homines ad ejusmodi furta committenda, eò quod studiosè restitutionem ad supremum mortis articulum differrent, si scirent, se ibidem à restitutione excusandos fore, ne uni, qui restituat suo nomine ablata, commissum errorem revelare debeant.

24. Hæc autem ut ut omnia videantur vera nostro aulico, necdum tamen se obligatum iste agnoscit ad faciendam restitutionem; eò quod ex alia parte adhuc immineat certissimum periculum ingentis infamiae: non enim apparet, qua ratione vel ipse, vel sui filii hanc restitutionem principi possint facere, quin iste advertat perfidiam, à suo aulico, quem fidelissimum semper duxerat, commissam: quem enim titulum prætetendit filius successivam restitutionem principi faciens? dein vel immediate per se, vel per alium refundet? si per alios: ergo istis debet patris delictum revelare, & hac ratione res in plures evulgabitur: si immediate per se; iterum non apparet ratio, qua sine detrimento honoris id possit fieri. Huic dubio satisfieri potest, si dicatur, efficaciter volentem innumeros simulque securissimos modos faciendi restitutionem inventurum esse, quos in-

ter & hic esse poterit. Primum cum dubium neutiquam sit, memoratum aulicum magnam quantitatem in parata pecunia habiturum, poterit per ipsum Confessarium aliqua pars ablata summa restitui. 2do ipse filius acceptam pro annuo censu certam à tertio quodam pecuniam vel per confessarium vel per alium fidelem virum ipsi principi poterit reddere, ut hac ratione potissima saltem pars contracti debiti expungatur, deleturus successu temporis per partes residuam summam. Quæ hæctenus disputata fuerunt de obligatione revelandi suum crimen filio, videntur procedere ex supposito, quod filius sit probus, timens Deum, credaturque implere voluntatem Patris; quod si autem restitutionem de filio promittere sibi Titius non posset, alia viâ procedendum erit, compellendus & obligandus scilicet erit filius in testamento ad certam fundationem in pias causas successivè faciendam, ac determinatam pecuniam in pauperes annuatim distribuendam usque dum tanta summa fuerit erogata, quanta legitimo domino ablata fuit; utque eò certior executio subsequatur, ipsius Episcopi in hunc finem autoritas implorari poterit.

Dices, difficultas, quæ in eo versatur, quod restituens pater aut filius debeant se diffamare apud unicam saltem personam, tota quanta videtur redire circa ipsum confessarium: ergo non bene dictum, quod mediante confessario restituo

tio fieri possit. Resp. neg. omnes enim videntur docere, consistentem non excusari à manifestatione certi peccati commissi ex eo, quòd bonam sui, æstimationem apud confessarium per hanc explicationem omitteret, si hæc amissio bonæ æstimationis sit intrinseca, atque annexa confessioni: præsens autem amissio bonæ æstimationis apud confessarium videtur annexa con-

fessione: quia filius ex informatione paterna est in mala fide, quamdiu non restituit: ergo videtur obligatus ad hoc in confessione explicandum; vel saltem, ut interroget confessarium, quid sibi in hoc tam perplexo dubio sit faciendum. Dices: saltem diffamabit suum parentem jam mortuum apud confessarium. Resp. posse adiri confessarium, cui & ipse filius, & defunctus pater sint ignoti.

CASUS XII.

De obligatione impediens alium à consecutione certi cujusdam boni.

Mutius accepit à Bonifacio certas pecunias, ut illas suo, id est Bonifacii nomine, alteri cuidam expressè designato donaret. De hoc certior factus Sempronius persuadet Mutio, ut istas pecunias eò quòd iisdem donatarius non multum indigeret, pro se detinere, ac partem aliquam illarum etiam sibi concedere velit. Obsequitur in omnibus Mutius.

Q. 1. Quandonam impediens alterum à consecutione boni teneatur ad restitutionem impedito faciendam?

Q. 2. Utrum Mutius ad restitutionem sit obligandus?

Q. 3. Num Sempronius suadens Mutio retentionem, & accipiens partem ex retentis pecuniis ad restitutionem teneatur?

SYNOPSIS.

Resolvitur primum quæsitum.

Quandonam impediens alterum à consecutione boni teneatur ad restitutionem impedito faciendam?

1. Diversitas jurium, quæ alicui competere possunt, explicatur. 2. Uti etiam modorum, quibus impediendi possimus.	3. Ejusmodi persuasio alterius vel ex odio tertii, vel ex amore suadentis provenire potest. 4. Impediens alterum à consecutione boni, jure reali eidem debiti.

R 2 ad